

אסור להחליש את ביהמ"ש העליון

"If it ain't broke, don't fix it", קובע פתגם אמריקני ידוע, אך דומה שבמקומותינו מתעקשים "לטפל" דווקא במה שלא רק שאינו טעון תיקון, אלא שקיימת חובה להגן עליו מפני "טיפול" שכזה. הכנסת, כך רווח, תרון בקרוב בהצעות חוק המבקשות להטיל מצור על ביהמ"ש העליון משלושה עברים: לתת לידי הכנסת – הגוף הפוליטי ביותר בישראל – את הכוח לקבוע את זהות נשיא ביהמ"ש העליון והמשנה לו; להפחית בשני שלישים את מספר נציגיו של ביהמ"ש העליון בוועדה לבחירת שופטים; ולאפשר לכנסת לחוקק מחדש חוק שנפסל על ידי ביהמ"ש העליון בהיותו פוגע בזכויות אדם בניגוד להוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

מדובר בהצעות חוק שתכליתן להשפיע הן על הרכבו הפרסונלי של ביהמ"ש העליון, הן על זהותו של העומד בראשו והן על האפקטיביות של פסקי דינו. אם ההצעות יתקבלו יהיו אלה הפוליטיקאים שימנו את העומד בראש המערכת השיפוטית; הם יהיו הקבוצה החזקה ביותר בוועדה לבחירת שופטים, הממנה גם את שופטי ביהמ"ש העליון; והם שיוכלו לעקר פסקי דין עקרוניים של ביהמ"ש העליון, אשר נועדו להגן על הפרט מפני החלטות שלטוניות הפוגעות בזכויותיו הבסיסיות.

זה עשרות שנים מתמנים נשיא ביהמ"ש העליון ומשנהו על ידי הוועדה לבחירת שופטים על פי הוותק. מדובר בקריטריון טכני, אשר מעצם טבעו מייתר כל צורך בעשיית נפשות כדי לזכות בכהונה הרמה. הצעת החוק החדשה מבקשת להעביר את סמכות המינוי לכנסת. מדובר בפוליטיזציה מובהקת של הליך בחירת נשיא ביהמ"ש, אשר את אחריתה מי ישורנה. זה עשרות שנים נבחרים שופטים בישראל לתפקידם על ידי ועדה בעלת הרכב פלורליסטי, הכוללת שלושה שופטים של ביהמ"ש העליון, שני שרים, שני ח"כים ושני נציגים של לשכת עורכי הדין. הצעת החוק מבקשת להותיר בוועדה רק שופט אחד של ביהמ"ש העליון, בעוד מספר הפוליטיקאים החברים בה לא ישתנה. שינוי זה יעצים עד מאוד את כוחם היחסי של הפוליטיקאים בוועדה, תוצאה שאין צורך להכביר מילים על משמעותה.

השינוי השלישי העומד על הפרק מדאיג לא פחות, ביחוד לאור העובדה שהוא עולה לדיון בסמיכות זמנים קצרה ביותר לשני פסקי דין עקרוניים שניתנו לאחרונה על ידי ביהמ"ש העליון: האחד שביטל את החוק שאיפשר לאסור מסתננים בלתי חוקיים לתקופה ארוכה ללא משפט, והאחר שהביא להרחתם של ראשי ערים שהועמדו לדין בעבירות חמורות. הצעת החוק החדשה נראית כניסיון ל"תגובת נגד" של מי מן המחוקקים לפסקי דין אלה. אפשר לחלוק מבחינה עקרונית או ערכית על נימוק כזה או אחר במי מפסקי הדין; אפשר להציע פתרונות נוספים לאלה שנקבעו בהם; אך יש לדחות בשתי ידיים את הניסיון הברור להחליש את ביהמ"ש העליון באמצעות שילוב של השפעה פוליטית על הרכבו עם ריקון מתוכן של פסקי דינו.

